

УДК 37.01

ВОРОНЕНКОВА Тетяна

аспірант кафедри педагогіки і методики технологічної та професійної освіти, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Бахмутський коледж мистецтв ім. І. Карабиця, викладач
вул. Лермонтова 12, м. Бахмут, Донецька обл., Україна, 84500
E-mail: tavoronenkova@ukr.net

КРИТЕРІЇ СТАНУ СФОРМОВАНOSTІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ.

Анотація. У статті досліджуються критерії стану сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу. Дана стаття має аналітичний характер, автор проводить діагностику критеріїв та показників кожного з компонентів комунікативної компетентності, за якими можемо встановити рівні сформованості комунікативної компетентності у майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу. У статті зазначено, що у констатувальному етапі експерименту, щодо встановлення стану сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва брали участь студенти закладів вищої освіти. Розкрито суть та особистості дефініції «критерій» у дисертаційних роботах вітчизняних вчених. Аналіз дисертаційних праць засвідчив, що, попри наявність різної кількості критеріїв, варіативність їх назв, дослідників об'єднує прагнення визначити рівень сформованості мотивації студентів до здійснення продуктивної комунікації, знань мови (мовних одиниць, їх виражальних можливостей) умінь ефективно отримувати й передавати інформацію, досягати поставленої мети шляхом переконання співрозмовника й спонукання його до дії; установлювати контакт зі співрозмовником, отримувати додаткову інформацію про співрозмовника тощо. Аналіз наукової літератури дав нам змогу виділити у статті такі критерії комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва як: мотиваційно-ціннісний, когнітивний та діяльнісно-комунікативний компоненти. Після аналізу критеріїв сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва ми виділяємо різні рівні (високий, середній, низький), що безпосередньо впливають на якість їхнього спілкування під час спілкування зі студентами, їхніми батьками, колегами.

© Вороненкова Т., 2019

Ключові слова: комунікація, комунікативна компетентність, критерій, показники, мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-комунікативний.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Ґрунтовна характеристика понять «комунікація», «комунікативна компетентність» у науковому надбанні вітчизняних та зарубіжних дослідників та вчених, аналіз закономірностей та принципів комунікативної компетентності вчителя музичного мистецтва, визначення сутності й особливостей закономірностей та принципів у педагогічній літературі, комплексний розгляд специфіки формування комунікативної компетентності у майбутніх учителів музичного мистецтва, виокремлення основних, важливих для нашого дослідження, комунікативних принципів та закономірностей (інваріативні та ймовірні закономірності, принцип науковості, принцип комунікативної спрямованості процесу вивчення студентами дисциплін гуманітарного циклу, принцип професійно-особистісного саморозвитку майбутніх учителів принцип інтегративності, принцип діалогізації навчального процесу, принцип демократизації спілкування викладача зі студентом, принцип доступності, принцип наочності, принцип систематичності, принцип креативності, принцип професійно-особистісного саморозвитку майбутніх учителів) продукують необхідність діагностики стану сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на сучасному етапі.

У констатувальному етапі експерименту взяли участь студенти закладів вищої освіти комунальної форми власності «Бахмутський коледж мистецтв ім. І. Карабиця», вищого навчального закладу комунальної форми власності «Торецький музичний коледж», комунального вищого навчального закладу «Полтавське музичне училище ім. М. В. Лисенка». Експеримент було проведено серед студентів II-III курсів коледжів мистецтв. Експериментом було охоплено 300 студентів.

Основною метою визначення рівня сформованості комунікативної компетентності у майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу на сучасному етапі був як збір об'єктивних даних, що характеризують ефективність навчально-виховного процесу закладів освіти з формування комунікативної компетентності у майбутніх учителів музичного мистецтва, так і забезпечення формувального етапу експерименту інформаційним, фактологічним матеріалом для прогнозування шляхів подальшого вдосконалення процесу формування комунікативної компетентності у майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу.

Для проведення діагностики у нашому дослідженні, нам необхідно визначити критерії та показники кожного з компонентів комунікативної компетентності, за якими можемо встановити рівні сформованості

комунікативної компетентності у майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Проблема критеріїв стану сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів піднімається у багатьох дослідженнях вітчизняних і зарубіжних вчених. Теоретично обґрунтовують поняття критерій, його компонентів та різновиди, такі вчені як І.Когут, С.Мартиненко, Є.Проворова, Н.Тільняк, С.Хоцкіна та ін.

Формулювання цілей статті. Мета статті – визначення критеріїв необхідних для встановлення стану сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу. Згідно системного підходу до комунікативної компетентності поставлення завдання визначити можливості використання критеріїв та рівнів сформованості комунікативної компетентності у майбутніх учителів музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Зробивши аналіз наукової літератури ми можемо стверджувати, що у педагогічній науці немає одностайного визначення дефініції «критерій». Словник іншомовних слів дає нам таке визначення дефініції «критерій» як мірило для визначення, оцінки предмета, явища; ознака, яка взята за основу класифікації [16, с.305].

Аналіз дисертаційних праць переконав у наявності різних підходів з-поміж науковців щодо виокремлення критеріїв. Є.Проворова вважає, що доцільно «переходити від загальних до часткових критеріїв, які ґрунтуються на змісті комунікативної компетентності майбутнього педагога» [13, с.249].

Важливою науковою позицією для критеріального апарату є думка вченої С.Мартиненко, яка стверджує, що «кількість критеріїв має бути обмеженою компонентами розробленої структури комунікативної компетентності; критерії, що застосовуються для визначення сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів мають бути взаємодоповнюваними» [9, с.175]. На думку вченої критерії мають відповідати таким вимогам, як «упорядкованість в ієрархічну систему, відображення послідовності вирішення завдань навчання та його перспектив, наочність і доступність для розуміння всіх учасників освітнього процесу: викладачів і студентів» [9, с.340].

Дослідниця С.Хоцкіна відповідно до структури компонентів виділяє такі критерії сформованості комунікативної компетентності, як мотиваційний, особистісний, дієвий та практичний. На думку вченою

«мотиваційний відображає рівень сформованості мотивації студентів до майбутньої професійної діяльності; особистісний – визначає рівень наявності комунікативних якостей, комунікативних умінь учасників комунікативної діяльності; дієвий – рівень сформованості творчого потенціалу студентів задля ефективного використання умінь професійного самовдосконалення; практичний – рівень оволодіння студентами мовленнєвою базою, що формує єдність розвитку комунікативних умінь і сприяє розвитку творчого мислення» [18, с. 8].

У своєму дисертаційному дослідженні І.Когут виділяє три критерії – мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний [6].

Н.Тільняк у своїй науковій праці критеріями сформованості комунікативної компетентності фахівців технічних спеціальностей вважає ціннісно-мотиваційний, нормативно-практичний, термінологічний, інформаційно-комунікативний, жанровий [17].

Аналіз дисертаційних праць засвідчив, що, попри наявність різної кількості критеріїв, варіативність їх назв, дослідників об'єднує прагнення визначити рівень сформованості мотивації студентів до здійснення продуктивної комунікації, знань мови (мовних одиниць, їх виражальних можливостей) умінь ефективно отримувати й передавати інформацію, досягати поставленої мети шляхом переконання співрозмовника й спонукання його до дії; установлювати контакт зі співрозмовником, отримувати додаткову інформацію про співрозмовника тощо.

Ми можемо виділити такі критерії комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва як: мотиваційно-ціннісний, когнітивний та діялісно-комунікативний компоненти.

Першим критерієм стану сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва було визначено *мотиваційно-ціннісний*. Цей критерій визначає сукупність мотивів, потреб і цінностей, які спонукають майбутнього фахівця до формування комунікативної компетентності. Критерій припускає наявність інтересу та є постійним спонукальним механізмом, що характеризує потребу майбутнього учителя музичного мистецтва у знаннях, в оволодінні ефективними способами організації професійної діяльності. Мотиваційно-ціннісний критерій включає мотиви, потреби та цінності стосовно вивчення комунікативної компетентності матеріальними та нематеріальними засобами, спрямованими на вдосконалення та розвиток особистості майбутнього учителя музичного мистецтва.

Виділимо основні показники мотиваційно-ціннісного критерію стану сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва: наявність мотивів та потреб у розвитку комунікативних умінь; прагнення оволодіти новими знаннями та вміннями необхідними для

ефективного професійно-педагогічного спілкування у школах мистецтв, на концертах, конференціях та ін.; потреба в самоосвіті та самовдосконаленні; усвідомлення значення педагогічного спілкування у професійній діяльності; позитивні соціально-ціннісні установки у сфері спілкування.

Мотиваційно-ціннісний критерій стану сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва характеризується наявністю у майбутніх фахівців прагнення до опанування професійними та комунікативними знаннями, вміннями та навичками, що забезпечують подальшу успішну комунікативну діяльність на практиці. Цей критерій передбачає розвиток у майбутніх учителів музичного мистецтва інтересу до іншомовного спілкування, до вивчення культури, мистецтва, традицій та обрядів власної країни та країн світу, формування стійкої потреби в їхньому вивченні для майбутньої професійної діяльності.

Другим критерієм стану сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва було визначено *когнітивний*. Когнітивний критерій характеризується повнотою й дієвістю знань у процесі виконання видів професійної діяльності, які відрізняються від аналогічного новизною підходу, методик викладання гри на музичному інструменті, постановка голосу, творчим рішенням. Окрім того майбутній учитель музичного мистецтва має володіти на високому рівні знаннями як теоретичного так і практичного характеру, оскільки теоретичні знання є підґрунтям для реалізації комунікативної компетентності, а без практичних неможлива професійна комунікативна діяльність.

Виділимо основні показники когнітивного критерію стану сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу: повнота знань, яка визначається кількістю лексичних, граматичних, теоретичних мовних та мовленнєвих знань і знань про комунікацію; конкретність знань, яка визначає обсяг фактичного знання; глибина, яка характеризує кількість усвідомлених зв'язків лексичних, граматичних, теоретичних мовних та мовленнєвих знань та знань про педагогічне спілкування з іншими педагогічними знаннями; системність – відповідність засвоєної системи знань специфічним особливостям педагогічного спілкування; гнучкість, яка виявляється в швидкості знаходження варіативних способів застосування мовних та мовленнєвих знань і знань про педагогічне спілкування; усвідомленість – засвоєння способів застосування мовних та мовленнєвих знань і знань про педагогічне спілкування; оперативність – застосування мовних та мовленнєвих знань та знань про педагогічне спілкування у стандартних і нестандартних навчальних ситуаціях.

Когнітивний критерій – один з найважливіших критеріїв оцінки рівня сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, що характеризується здатністю майбутнього учителя музичного мистецтва до творчого спілкування зі студентами, викладачами, видатними діячами мистецтва всього світу. Когнітивний критерій знаходить своє виявлення у спеціальних авторських програмах, виставах, концертах, позаурочних заходах, конференціях та ін.

Третім критерієм стану сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва було встановлено *діяльнісно-комунікативний*. В першу чергу цей критерій стосується відповідних комунікативних умінь та навичок, необхідних для професійної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва. Діяльнісно-комунікативний критерій характеризує здатність застосування лексичних, граматичних, теоретичних та практичних мовних та мовленнєвих знань, необхідних для виконання завдань професійної діяльності. Цей критерій передбачав з'ясування системності та комплексності в самооцінці професійної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва, їхнє прагнення до самопізнання та постійного самовдосконалення і розвитку.

Встановлені показники діяльнісно-комунікативного критерію стану сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва: на рівні вміння налагоджувати контакт – перенесення засвоєних методів і прийомів спілкування в умовах нової комунікативної ситуації; на рівні засвоєння, який передбачає засвоєння зразків спілкування без внесення змін і доповнень; на рівні системного включення – створення комунікативних прийомів і прийняття рішень у конкретних комунікативних ситуаціях.

Отже, ми визначили та охарактеризували критерії й показники сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва: мотиваційно-ціннісний, когнітивний та діяльнісно-комунікативний компоненти. Які узгоджуються між собою і дають підставу для визначення рівнів сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу.

Зазначимо, що вияв критеріїв сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва може мати різні рівні (високий, середній, низький), що безпосередньо впливають на якість їхнього спілкування під час спілкування з учнями, їхніми батьками, колегами. Нами виділено три рівні сформованості комунікативної компетентності студентів:

- **високий рівень** – у майбутнього фахівця є потреба до взаємодії з оточуючими, висока мотивація у спілкуванні, бажання вислухати і допомогти співрозмовнику; усвідомлення значення професійно-педагогічної комунікації; усвідомлення значення комунікативної компетентності у процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу. Студент розуміє важливість сформованості необхідних професійних компетентностей та має належний рівень сформованості емоційно-рефлексивних умінь до майбутньої професійної діяльності, наявність інтересу, прагнення досягти високих результатів в комунікативній взаємодії. Майбутній учитель музичного мистецтва має високо розвинені мотиви та потреби у розвитку власних комунікативних навиків та умінь; володіє знаннями про засоби, методи, прийоми організації комунікативної взаємодії; володіє глибокими знаннями про норми і правила спілкування. Студент володіє умінням встановлювати та підтримувати необхідні контакти зі всіма суб'єктами навчально-виховного процесу, а також може ініціювати та підтримувати процес спілкування. У спілкуванні студент не допускає лексичних, граматичних, орфоепічних, стилістичних помилок.

- **середній рівень** - майбутній учитель музичного мистецтва у процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу має не стійкі потреб до здійснення комунікації, знижена мотивація у спілкуванні, бажання виражати лише власні емоції та переживання. Студент частково розуміє значення сформованості необхідних професійних компетентностей та має не зовсім належний рівень сформованості рефлексивних умінь до професійної діяльності, бажання реалізувати свій професійний потенціал та здобути нові вміння і навички – незначні. Майбутній фахівець частково володіє знаннями про структуру комунікативного акту, частково володіє знаннями про засоби, методи і прийоми організації комунікативної взаємодії; лише частково володіє знаннями про норми і правила спілкування; поверхово володіє лексичним, граматичним, теоретичним матеріалом; має недостатній рівень сформованості уміння встановлювати та підтримувати спілкування зі всіма суб'єктами навчально-виховного процесу.

- **низький рівень** – у майбутнього учителя музичного мистецтва у процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу відсутня потреба у спілкуванні, наявні замкнутість та не щирість у спілкуванні. Студент лише частково розуміє про важливість сформованості необхідних професійних компетентностей та не має рефлексивних умінь до професійної діяльності, не прагне здобувати професійні вміння і навички в комунікативній взаємодії; не вбачає потреби у спеціальному розвитку власних професійно-комунікативних навиків та умінь. Майбутній фахівець не володіє знаннями про засоби, методи, прийоми організації комунікативної взаємодії; не володіє знаннями про норми і правила спілкування. Студент

не володіє лексичним, граматичним та теоретичним матеріалом; має фрагментальні вміння встановлювати та підтримувати необхідні контакти зі всіма суб'єктами навчально-виховного процесу, а також ініціювати та підтримувати процес спілкування.

Для оцінки стану сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва використовується триступенева градація. Узагальнюючи підходи до визначення якісних рівнів сформованості комунікативної компетентності, сучасні дослідники та науковці у галузі професійної освіти обґрунтовують їх так: низький рівень сформованості комунікативної компетентності студентів передбачає загальне уявлення, байдуже ставлення, пасивний, епізодичний інтерес до опанування комунікативною компетентністю, знання засвоюються формально, діяльнісний компонент характеризується обмеженістю вмінь до формування комунікативної компетентності, повільним темпом; середній рівень сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва показує нестійку позитивну мотивацію, епізодичний інтерес до формування комунікативної компетентності, запас базових знань дозволяє успішно виконувати типові завдання, на цьому рівні студенти вміють контролювати та керувати своїми діями, притаманне намагання досягти високих показників, усвідомлення недоліків своєї підготовки; високий рівень сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва передбачає позитивну мотивацію до діяльності, стійкий інтерес до формування комунікативної компетентності, студентам характерні ґрунтовні знання, наявність пошуків нестандартних рішень та застосування їх на практиці, стійке та впевнене володіння знаннями, вміннями та навичками, спостерігається високий рівень сформованості навичок самостійної роботи та самовдосконалення; адекватне оцінювання власної підготовленості до формування комунікативної компетентності у процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу [2,3,7].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Комунікативна компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва є найважливішою компетентністю для розвитку та вдосконалення професійних якостей майбутніх учителів музичного мистецтва. Встановленні критерії стану сформованості комунікативної компетентності такі як: мотиваційно-ціннісний, когнітивний та діялісно-комунікативний компоненти, допоможуть у подальшому нашому дослідженні перевірити та знайти шляхи вдосконалення стану сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Волкова Н.П. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів до професійно-педагогічної комунікації : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Волкова Наталія Павлівна ; Дніпропетр. нац. ун-т. – Луганськ, 2006. – 432 с.
2. Галузьяк В. М. Педагогіка : навчальний посібник / В. М. Галузьяк, М. І. Сметанський, В. І. Шахов. – Вінниця : ДП “Державна картографічна фабрика”, 2007. – 400 с.
3. Гуржій А. М. Методологія критеріїв оцінювання / А. М. Гуржій // Освіта України. – 2000. – № 44-45. – 1 листопада. – С. 11.
4. Кипиченко Н.С. формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи у процесі педагогічної практики: дис....канд. пед.наук: 13.00.04/Кипиченко Наталія Сергіївна; Київський університет ім. Б.Гринченка – Київ, 2016 – 311 с.
5. Коваленко Г. С. Етапи формування акмеологічної позиції майбутнього вчителя. *Проблеми трудової та професійної підготовки*: зб. наук. пр. / НПУ ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2009. - Вип. 4. - С. 52–57.
6. Когут І. В. Формування професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутнього вчителя: дис. на здобуття... 13.00.04. – теорія і методика професійної освіти. – Полтава, 2015. – 250 с.
7. Лазарев О. В. Критерії, показники та рівні сформованості професійної комунікативної компетентності майбутніх фахівців аграрного профілю / О. В. Лазарев // Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. Частина 1, 2014. – С.211-216.
8. Мартиненко С.М. Система підготовки вчителя початкових класів до діагностичної діяльності: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / Мартиненко Світлана Миколаївна ; АПН України ; Інститут педагогіки. – К., 2009. – 476 с.
9. Мартиненко С.М. Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика : монографія / С.М. Мартиненко. – К. : КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2008. – 434 с.
10. Мартиненко С.М. Рекомендації з педагогічної практики студентів педагогічного факультету: навч.-метод. посіб. / С.М. Мартиненко. – 2-е вид., стер. – К. : КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2006. – 26 с.
11. Міщенко І. Б. Критерії сформованості психолого-педагогічної компетентності. *Методичні та практичні аспекти застосування та розвитку системи контролю знань в університеті*: зб. матеріалів наук.-метод. конф. (Київ, 26 січ. – 3 лют. 2004 р.). / М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т; редкол.: А. М. Колот, С. В. Степаненко, О. О. Субіна, Т. В. Гуть. Київ: КНЕУ, 2004. - С. 113–115.

12. Пасинок В.Г. Теоретичні основи формування професійних мовленнєвих умінь у майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей : автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04 / Пасинок Валентина Григорівна ; НПУ імені М.П. Драгоманова. – Харків, 2002. – 40 с.

13. Проворова Є.М. Методичні засади формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя музики: дис. ... канд. пед. наук :

13.00.02 / Проворова Євгенія Михайлівна; НПУ ім.М.П. Драгоманова. – К., 2008. – 249 с.

14. Савенкова Л.О. Теоретико-методичні основи підготовки майбутніх педагогів до професійного спілкування : автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 /Савенкова Людмила Олексіївна; НПУ ім. М.П.Драгоманова. – К., 1998. –32 с.

15. Сідун М. М. Критерії та рівні сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи URL: <http://naub.oa.edu.ua/2013/kryteriji-ta-rivni-sformovanosti-profesijnoji-kompetentnosti-majbutnoho-vchytelya-inozemnoji-movy-pochatkovoji-shkoly>

16 . Словник іншомовних слів, за ред. Морозов С.М., Шкарапута Л.М.. Київ. Наукова думка, 2000 р. – 305 с.

17 . Тільняк Н.В. Реалізація комунікативно зорієнтованого підходу до навчання української мови бакалаврів технічних спеціальностей. Автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.02 – теорія і методика навчання (українська мова). – К., 2015. – 19 с.

18. Хоцкіна С.М. Формування комунікативної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін : автореферат дисертації... канд. пед. наук : 13.00.04 / С. М. Хоцкіна ; Київськ. ун-т ім. Б. Грінченка. – Київ, 2013. – 20 с.

Стаття надійшла до редакції 29.07.2019.

ВОРОНЕНКОВА Татяна

аспірант кафедри педагогіки и методики технологического и профессионального образования, ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет», Бахмутский колледж искусств им. И.Карабица, преподаватель

ул. Лермонтова 12, г.Бахмут, Донецкая обл., Украина, 84500

E-mail: tavoronenkova@ukr.net

КРИТЕРИИ СОСТОЯНИЯ СФОРМИРОВАННОСТИ КОМУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗИКАЛЬНОГО ИСКУССТВА В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ДИСЦИПЛИН ГУМАНИТАРНОГО ЦИКЛА

Резюме. В статье исследуются критерии состояния сформированности коммуникативной компетентности будущих учителей

музыкального искусства в процессе изучения дисциплин гуманитарного цикла. Данная статья имеет аналитический характер, автор проводит диагностику критериев и показателей каждого из компонентов коммуникативной компетентности, по которым мы можем установить уровне сформированности коммуникативной компетентности у будущих учителей музыкального искусства в процессе изучения дисциплин гуманитарного цикла. В статье указано, что в констатируемом этапе эксперимента по установлению состояния сформированности коммуникативной компетентности будущих учителей музыкального искусства принимали участие студенты высших учебных заведений. Раскрыта суть и личности дефиниции «критерий» в диссертационных работах отечественных ученых. Анализ диссертационных работ показал, что, несмотря на наличие различного количества критериев, вариативность их названий, исследователей объединяет стремление определить уровень сформированности мотивации студентов к осуществлению продуктивной коммуникации, знаний языка (языковых единиц, их выразительных возможностей) умений эффективно получать и передавать информацию, достигать поставленной цели путем убеждения собеседника и побуждение его к действию; устанавливать контакт с собеседником, получать дополнительную информацию о собеседнике и тому подобное. Анализ научной литературы позволил нам выделить в статье такие критерии коммуникативной компетентности будущих учителей музыкального искусства как: мотивационно-ценностный, когнитивный и деятельностно-коммуникативный компоненты. После анализа критериев сформированности коммуникативной компетентности будущих учителей музыкального искусства мы выделяем разные уровни (высокий, средний, низкий), которые непосредственно влияют на качество их общения во время общения со студентами, их родителями, коллегами.

Ключевые слова: коммуникация, коммуникативная компетентность, критерий, показатели, мотивационно-ценностный, когнитивный, деятельностно-коммуникативный.

VORONENKOVA Tetyana

postgraduate student of the Department of Pedagogy and Methodology of Technological and Vocational Education, SHEE “Donbass State Pedagogical University”, Bakhmut Art College named after I.Karabits, teacher

12 Lermontova St., Bakhmut, Donetsk region, Ukraine, 84500

E-mail: tavoronenkova@ukr.net

CRITERIA FOR THE STATE OF FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE MUSIC ART TEACHERS IN THE PROCESS OF STUDYING THE DISCIPLINES OF THE HUMANITARIAN CYCLE.

Abstract. Introduction. The article solves the problem of criteria for the state of formation of communicative competence of future music art teachers in the process of studying the disciplines of the humanitarian cycle.

Analysis of publications. The problem of the criteria of the state of formation of communicative competence of future teachers is raised in many studies of domestic and foreign scientists. The notion of criterion, its components and varieties, such as I. Kohut, S. Martynenko, E. Provorova, N. Tilnyak, S. Khotkin, and others are theoretically substantiated.

Purpose. The purpose of the article is to determine the criteria needed to establish the state of communication competence of future music teachers in the process of studying the disciplines of the humanities. According to the systematic approach to communicative competence, the task is to determine the possibility of using criteria and levels of communicative competence formation in future music teachers.

Results. The article states that students of higher education institutions participated in the ascertaining stage of the experiment to establish the state of communication competence of future music teachers. The essence and personalities of definition of "criterion" in dissertation works are revealed domestic scientists. The analysis of dissertation works showed that, despite the presence of different criteria, the variability of their names, researchers combines the desire to determine the level of motivation of students to produce productive communication, language skills (linguistic units, their expressive abilities) the ability to effectively receive and transmit information, to achieve the goal by persuading the interlocutor and encouraging him to take action; get in touch with the other party, get more information about the other party, and more. The analysis of the scientific literature has allowed us to highlight in the article such criteria of communicative competence of future teachers of music art as: motivational-value, cognitive and activity communicative components. After analyzing the criteria for the development of communicative competence of future music teachers, we identify different levels (high, medium, low) that directly affect the quality of their communication when communicating with students, their parents, colleagues.

Conclusion. The communicative competence of future music teachers is the most important competence for the development and improvement of the professional qualities of future music teachers. Establishing criteria for the state of communicative competence, such as: motivational-value, cognitive and activity-communicative components, will help in our further study to test and find ways to improve the state of communication competence of future music teachers.

Key words: communication, communicative competence, criterion, indicators, motivational-value, cognitive, activity-communicative.

REFERENCES

1. Volkova N.P. Teoretychni ta metodychni zasady pidhotovky maibutnikh uchyteliv do profesiino-pedahohichnoi komunikatsii : dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04 /Volkova Nataliia Pavlivna ; Dnipropetr. nats. un-t. – Luhansk, 2006. – 432. [in Ukrainian].
2. Haluziak V. M. Pedahohika : navchalnyi posibnyk / V. M. Haluziak, M. I. Smetanskyi, V. I. Shakhov. – Vinnytsia : DP “Derzhavna kartohrafichna fabryka”, 2007. – 400. [in Ukrainian].
3. Hurzhii A. M. Metodolohiia kryteriiv otsiniuvannia / A. M. Hurzhii // Osvita Ukrainy. – 2000. – # 44-45. – 1 lystopada. – 11. [in Ukrainian].
4. Kypychenko N.S. formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly u protsesi pedahohichnoi praktyky: dys....kand. ped.nauk: 13.00.04/Kypychenko Nataliia Serhiivna; Kyivskyi universytet im. B.Hrynchenka – Kyiv, 2016 – 311. [in Ukrainian].
5. Kovalenko H. S. Etapy formuvannia akmeolohichnoi pozytsii maibutnoho vchytelia. Problemy trudovoi ta profesiinoi pidhotovky: zb. nauk. pr. / NPU im. M. P. Drahomanova. Kyiv, 2009. - Vyp. 4. - 52–57. [in Ukrainian].
6. Kohut I. V. Formuvannia profesiino-pedahohichnoi komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia: dys. na zdobuttia... 13.00.04. – teoriia i metodyka profesiinoi osvity. – Poltava, 2015. – 250. [in Ukrainian].
7. Lazariiev O. V. Kryterii, pokaznyky ta rivni sformovanosti profesiinoi komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv ahrarnoho profilu / O. V. Lazariiev // Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho natsionalnoho universytetu sadivnytstva. Chastyna 1, 2014. –211-216. [in Ukrainian].
8. Martynenko S.M. Systema pidhotovky vchytelia pochatkovykh klasiv do diahnostychnoi diialnosti: dys. ... doktora ped. nauk: 13.00.04 / Martynenko Svitlana Mykolaivna ; APN Ukrainy ; Instytut pedahohiky. – K., 2009. – 476. [in Ukrainian].
9. Martynenko S.M. Diahnostychna diialnist maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv: teoriia i praktyka : monohrafiia / S.M. Martynenko. – K. : KMPU im. B.D. Hrinchenka, 2008. – 434. [in Ukrainian].
10. Martynenko S.M. Rekomendatsii z pedahohichnoi praktyky studentiv pedahohichnoho fakultetu: navch.-metod. posib. / S.M. Martynenko. – 2–e vyd., ster. – K. : KMPU im. B.D. Hrinchenka, 2006. – 26. [in Ukrainian].
11. Mishchenko I. B. Kryterii sformovanosti psykhologo-pedahohichnoi kompetentnosti. Metodychni ta praktychni aspekty zastosuvannia ta rozvytku systemy kontroliu znan v universyteti: zb. materialiv nauk.-metod. konf. (Kyiv, 26 sich. – 3 liut. 2004 r.). / M-vo osvity i nauky Ukrainy, Kyiv. nats. ekon. un-t; redkol.: A. M. Kolot, S. V. Stepanenko, O. O. Subina, T. V. Hut. Kyiv: KNEU, 2004. - 113–115. [in Ukrainian].

12. Pasynok V.H. Teoretychni osnovy formuvannia profesiinykh movlennievnykh umin u maibutnikh uchyteliv nefilolohichnykh spetsialnostei : avtoref. dys. ... dokt. ped. nauk : 13.00.04 / Pasynok Valentyna Hryhorivna ; NPU imeni M.P. Drahomanova. – Kharkiv, 2002. – 40. [in Ukrainian].

13. Provorova Ye.M. Metodychni zasady formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia muzyky: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02 / Provorova Yevheniia Mykhailivna; NPU im.M.P. Drahomanova. – K., 2008. – 249. [in Ukrainian].

14. Savenkova L.O. Teoretyko-metodychni osnovy pidhotovky maibutnikh pedahohiv do profesiinoho spilkuvannia : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.01 /Savenkova Liudmyla Oleksiivna; NPU im. M.P.Drahomanova. – K., 1998. –32. [in Ukrainian].

15. Sidun M. M. Kryterii ta rivni sformovanosti profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia inozemnoi movy pochatkovoї shkoly URL: <http://naub.oa.edu.ua/2013/kryteriji-ta-rivni-sformovanosti-profesijnoi-kompetentnosti-majbutnoho-vchytelya-inozemnoji-movy-pochatkovoji-shkoly>.

16 . Slovnyk inshomovnykh sliv, za red. Morozov S.M., Shkaraputa L.M.. Kyiv. Naukova dumka, 2000 r. – 305. [in Ukrainian].

17 . Tilniak N.V. Realizatsiia komunikatyvno zorientovanoho pidkholu do navchannia ukraїnskoї movy bakalavriv tekhnichnykh spetsialnostei. Avtoref. dys... kand. ped. nauk : 13.00.02 – teoriia i metodyka navchannia (ukraїnska mova). – K., 2015. – 19. [in Ukrainian].

18. Khotskina S.M. Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh ekonomistiv u protsesi vyvchennia humanitarnykh dystsyplin : avtoreferat dysertatsii... kand. ped. nauk : 13.00.04 / S. M. Khotskina ; Kyivsk. un-t im. B. Hrinchenka. – Kyiv, 2013. – 20. [in Ukrainian].

(англійською перекладала Т. О. Вороненкова – викладач іноземної мови Бахмутського коледжу мистецтв ім. І. Карабиця)